

Для Бацькаўшчыны-маці бугу йграць.
(Янка КУПАЛА)

№ 6 (18)

ЛІСТАПАД 2002

2 МЯСЦОВАЕ САМАКІРАВАННЕ.
ЯКОЕ ЯНО МОЖА БЫЦЬ?

7 МАЛАДЫЯ ГАЛАСЫ:
ЛІРЫКА СЯРГЕЯ ПРЫЛУЦКАГА

4 ПАКАЛЕННЕ «НЕХТ», АБО ЗВЫЧКА

6 ПІСТАРЫЧНЫ КАЛЯНДАР:
ЛІСТАПАД – ЧАС ПРЫГАДАЦЬ, ХТО МЫ

ЦІ ДОЙДЗЕМ МЫ ДА БЕЛАРУСІ?

2 СНЕЖНЯ ПА ЗАПРАШЭННІ КЛУБА «ДЗЕДЗІЧ» У БЕРАСЦЕ ЗАВІТАЛІ ВЯДОМЫ БЕЛАРУСКІ ПІСЬМЕННІК І ГІСТОРЫК УЛАДЗІМІР АРЛОЎ І БАРД ЗМІЦЕР БАРТОСІК. УСЯГО АДБЫЛОСЯ ТРЫ ТВОРЧЫЯ СУСТРЭЧЫ: У ГІМНАЗІІ № 1, БЕРАСЦЕЎСКИМ ДЗЯРЖАЎНЫМ УНІВЕРСІТЭЦЕ І АБЛАСНОЙ БІБЛІЯТЭЦЫ ІМЯ ГОРКАГА. НЕАБЫЯКАВЫЯ ДА БЕЛАРУСКАСЦІ БЕРАСЦЕЎЦЫ АТРЫМАЛІ ЦУДОЎНУЮ МАГЧЫМАСЦЬ ПАБАЧЫЦЬ І ПАРАЗМАЎЛЯЦЬ З ПЕРАДАВЫМІ І ЗНАЧНЫМІ, НА НАШ ПОГЛЯД, ПОСТАЦЯМІ СУЧАСНАСЦІ.

УЛАДЗІМІР АРЛОЎ

■ ■ н нарадзіўся ў Полацку, ён прысвяціў яму жыццё, ён будзе там пахаваны, і на яго надмагільным надпісе, згодна беларускай традыцыі, будзе зроблена арфаграфічная памылка.

Родна. Прыемна. І балюча... Балюча цяжка слухаць мудрага чалавека, які кажа сумную праўду пра сябе і пра нас, беларусаў. Як доўга не мог выдаць у дзяржаўным выдавецтве кнігу, якая ўжо даўно мелася б выйсці, як вызваліў з рук нашай роднай надзейнай міліцыі ўдзельнікаў «Руху добрай волі», як... Расказвае шчыра, займальна. Такіх, як Арлоў, хочацца слухаць доўга. Мяне найбольш уразіла эсэ пра незалежнасць. Гэтае эсэ заўсёды ўражае, хоць перачытана і пераслухана шмат разоў. Напісанае больш за дзесяць год таму, яно і сёння мае права на жыццё, таму як і цяпер не страціла сваёй актуальнасці. Такое доўгае жыццё не характэрна для твораў, напісаных у жанры эсэ. Але

3. Бартосік. Музычны аповяд пра Вільню.

толькі не пра незалежнасць і толькі не ў нашай краіне. На жаль. Уладзімір Арлоў выказаў надзею, што яго твор у хуткім часе ўсё ж знойдзе належнае месца ў архівах. Чаго і мы шчыра жадаем.

ЗМІЦЕР БАРТОСІК

Р аскрываў, разгортваў, выкручваў навыварат душу і быццам бы аддаваў патрымаць яе, гарачую, нам, слухачам, пакуль сам натхнёна размаўляў з гітарай. Песні спадабаліся. Надзённыя, актуальныя, месцамі іранічныя, а часам... жорсткія. У іх аўтар кліць з сучаснай беларускай (той, якая зусім не павінна адпавядаць беларусам) рэчаіснасці, але адначасова кожным радком прызнаецца Беларусі ў каханні. Асабліва ўразіла песня «На Вільню», куды, па словах барда, сыходзяцца дарогі кожнага беларуса. «Гэты горад проста так не

пакідаюць» – гаворыць Бартосік яшчэ ў адной песні пад назвай «Развітанне з Вільняй». Вільня, гэтая «сцэна дэкарацыяў да розных стагоддзяў беларускай гісторыі», цяпер чужая і далёкая нам тэрытарыяльна, але не духоўна. Як відаць, былая сталіца Вялікага Княства займае вялікае месца ў душы і творчасці Бартосіка. Хацелася б заўважыць, што штодзённай мовай зноснаў Зміцера Бартосіка з'яўляецца беларуская. І гэта пры тым, што ў радаводзе барда няма ніводнага беларуса (ён выхадзец з расейскай тэатральнай сям'і). Што ні кажы, Беларусь прыцягвае і ўлюбяе ў сябе! І таму дзіўна, нават з нейкім сорамам, успрымаецца Бартосікава беларускасць. Чалавек вывучыў і палюбіў нашу мову, даследаваў гісторыю, а цяпер складае такія балюча трапныя, такія зразумелыя нам, беларусам, песні...

М оладзь, якая пабывала на сустрэчы з Уладзімірам Арловым і Зміцерам Бартосікам, - шчаслівая. Разуменне гэтага, калі яшчэ не прыйшло, дык абавязкова прыйдзе пазней. Шчырыя сустрэчы са шчырымі беларусамі абагачаюць.

Алена МАВІА

P.S. А для жадаючых пазнаёміцца бліжэй з творчасцю нашых гасцей паведамляем, што ў «Дзедзічы» можна набыць іх кніжкі па коштах, значна ніжэйшых за дзяржаўныя.

У.Арлоў выступае перад студэнтамі БрДУ

БЫЎ. ЁСЦЬ. БУДУ.

26 ЛІСТАПАДА 1930 Г. У ВОРШЫ НАРАДЗІЎСЯ УЛАДЗІМІР КАРАТКЕВІЧ, ВЫДАТНЫ БЕЛАРУСКІ ПРАЗАІК І ПАЭТ. ЁН, ЯК НІХТО ІНШЫ, ЗМЯНІЎ У XX СТАГОДДЗІ СВЕТАПОГЛЯД БЕЛАРУСАЎ. ЯГОНЫЯ КНІГІ, КІНАСЦЭНАРЫ І П'ЕСЫ СТАЛІ ПАДМУРКАМ НАЙНОЎШАГА БЕЛАРУСКАГА АДРАДЖЭННЯ.

Пра Уладзіміра Караткевіча можна казаць многа: можна называць яго рамантыкам, можна казаць, што ягоныя творы занадта сентыментальныя, але Караткевіча нельга не чытаць. Бо ў кожным радку – проза гэта ці паэзія – скразной лініяй праходзіць тэма Любові: Любові да Радзімы, Любові да Жанчыны. І зусім не істотна, што нярэдка Радзіма і Жанчына ў творчасці мастака ўзаемазмяняюць і ўзаемадапаўняюць адна адну, пераплятаюцца і перакрываюцца, утвараючы на белай прасторы чалавечай душы складаны лабірынты пачуццяў. І няма ніякай розніцы, як адкажаш Ты на пытанне: “Каго Любіш?” – “Беларусь”, або “Жанчыну” – бо адкаж будзе ісці ад самога сэрца, ад самых далёкіх закуткаў душы (хіба ж можа быць няшчырым прызнанне ў Кханні?).

Уладзімір Караткевіч марыў пра Беларусь. Пра Краіну, пралятаючы над якой, анёлы аднойчы б казалі: “Яны ўжо не натоўп”, пра Краіну, у якой людзі не выракаліся б Мовы Бацькоў, не выракаліся б уласнай гісторыі. Письменнік марыў пра “зямлю пад белымі крыламі” (можа пад крыламі тых самых анёлаў, якія аднойчы казалі: “Яны йшчэ не народ...?”), ён марыў пра той момант, калі Беларусь “зойме свой пачэсны пасад між народамі”.

Аднак пасля камуністычнага катавання Беларусь напаткала новая навала – Праваслаўны Атэізм. Дык ці ж маем Мы права ў гэты складаны гістарычны перыяд выракацца Беларусі, ці маем Мы на гэта права?!

Памятаецца: “Прадавалася Радзіма...” – так пісаў Караткевіч пра часы паўстання Васіля Вашчылы, відавочна маючы на ўвазе 70-80 гг. XX ста-

годдзя, а зараз – ці змянілася нешта за-раз? Не. Н а жаль, сёння майстра няма побач з намі – смерць заўсёды забірае лепшых сыноў. Людзі памі-

ралі і будуць паміраць. Адны, стоячы па калена ў гноі, іншыя, – узняўшыся ў поўны рост і пракрычаўшы ва ўвесь голас: “No Pasaran!”. Адных адпяваюць на могілках плакальшчыцы-найміткі (што можа быць больш ганебнае за прададзенае пачуццё?), іншым на могілках граюць паланез Агінскага... Іншым... тым,

“... якія сабой заплацілі
За Айчыну і слова, племя і род,
І душу аддалі, каб яна ажывіла
Мёртвыя гліны камяк:
Свой родны народ.”

І зараз, плывучы на жыццёвай “ладзізі роспачы”, шмат каго зберагае і не дазваляе паддацца адчаю чырвоная кветка шыпшыны – творчасць Уладзіміра Караткевіча.

Андрусь УРУБЛЕЎСКІ

«ДЕДИЧУ» ТРИ ГОДА!

БЫСТРО И НЕЗАМЕТНО ПРОЛЕТЕЛО ВРЕМЯ. ВОТ УЖЕ ТРИ ГОДА, КАК СУЩЕСТВУЕТ КЛУБ. ЕЩЁ, КАЗАЛОСЬ, СОВСЕМ НЕДАВНО ОТМЕЧАЛИ МЫ ПЕРВЫЙ «ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ» ОРГАНИЗАЦИИ, КАК НАСТАЛО ВРЕМЯ ОТМЕЧАТЬ ТРЁХЛЕТИЕ. И ПРАЗДНИК УДАЛСЯ!

«День рождения» решили отмечать 24 ноября. Собрались своей «маленькой семьёй». Было нас всего ничего – человек 15. Праздник открылся в 19⁰⁰ торжественной речью председателя – Шиманского Дмитрия, после его тоста выпили шампанское. Прозвучало ещё несколько речей, и все переместились к столу.

Именно в этот момент я постарался «подловить» каждого на «фант» и, соответственно, рассказать случай из жизни. Большинство рассказывало, как они «пришли в «Дедич»». После этого мы «перекочевали» в зал, где я предложил участникам сыграть в лотерею, главный приз которой – бутылочка пива – достался Татьяне, девушке, которая буквально на днях познакомилась с нами. А потом, попивая лёгкое вино, мы играли в различные игры и конкурсы. Всем наверняка понравилась игра «Паровозик», конкурсы на лучшего рисовальщика ногой, лучшего уничтожителя документов и множество других. А как насчёт лучшего переселенца, когда надо было заселить воздушный шарик как можно большим количеством людей? Было очень весело и смешно.

Ближе к 23⁰⁰ я зачитал номинации для наибо-

«Когда я в первый раз пришёл на праздник в «Дедич», мне понравилось, а потом уже мне пришлось заниматься организацией праздников, чтобы нравилось другим...»
ДИКИЙ.

лее «старых и знаменитых» людей «Дедича» (каждый из нас говорил о других, а я в итоге составил «суждения»). Затем народ стал понемногу расходиться, хотя последние разошлись после полуночи...

Когда-то, ещё на первом «Дне рождения», нам пожелали, чтобы нас было всё больше и больше. Кажется, это послание начинает сбываться.

Как бы не сплзлить.

ДИКИЙ

АДНЫМ РАДКОМ

ПАМЯЦЬ І ПАВАГА

У нядзелю, 1 снежня, ініцыятыўная група берасцейцаў ладзіла акцыю, прысвечаную 82-м угодкам Слуцкага збройнага чыну і паходу на Беларусь войскаў ген. Булак-Балаховіча.

Акцыя, удзел у якой узяло ўдзел каля дваццаці чалавек, праводзілася на Балахоўскіх могілках (р-н мясакамбінату на Рэчыцы), дзе знайшлі спачын жаўнеры войска Булак-Балаховіча. Адбылося асвячэнне помніка, праведзена кароткая паніхіда па загінуўшых за волю Бацькаўшчыны, былі ўскладзеныя кветкі.

Трэба адзначыць, што зараз частка Балахоўскіх могілак забудаваная гаражамі...

Dzedzich week-news

КОНКУРС ЭСЭ «ПРАБЛЕМА ВІЧ/СНІДУ ВАЧЫМА ДЗЯЦЕЙ»

Конкурс эсэ сярод дзяцей і моладзі «Праблема ВІЧ/СНІДУ вачыма дзяцей» распачаўся 1 снежня 2002 года ў межах сумеснага праекта Аб'яднанай праграмы ААН па ВІЧ/СНІДУ, Праграмы развіцця ААН (ПРААН) і прадстаўніцтва Хрысціянскага Дзіцячага Фонду ў Беларусі.

Дасланыя эсэ будуць разглядацца ў дзвюх намінацыях: «Сябар, хворы на СНІД, - усё роўна сябар», «Я адказны сам за сябе ў свеце, дзе існуе СНІД».

Пасля падвядзення вынікаў конкурсу будуць выяўлены пераможцы, якіх чакаюць каштоўныя падарункі і дыпламы ад прадстаўніцтваў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый і Хрысціянскага Дзіцячага Фонду ў Беларусі.

Акрамя таго, эсэ, якія перамогуць на конкурсе, увойдуць у ілюстраваны зборнік, што будзе выдадзены на расейскай і англійскай мовах пры падтрымцы ПРААН у Беларусі.

Тэрмін падачы прац - да 1 лютага 2003 года. За дадатковай інфармацыяй звяртацца да Фейруз Аль-Маалуф па т. 227-78-22, 227-48-76.

Dzedzich week-news

АДКРЫТЫ ЛІСТ

Нядаўна на адрас «Дзедзіча» быў дасланы загадкавы ліст без подпісу і зваротнай адрэсы. Тэма, узнятая ў лісце, сёння больш чым актуальная, і сам ліст нас вельмі ўразіў. Мы вырашылі падзяліцца з Вамі нечым болем, і таму цалкам прыводзім змест ліста:

«Паважаны грамадзянін!

Мы звяртаемся да Вас з вялікай просьбай: любіце і працяжліце міласэрнасць да братаў нашых меншых!!!

Ці ведаеце Вы, што толькі за мінулы год «санітары горада» вылавілі амаль 13 тысячаў беспрытульных жывёлаў? Спайманых «брадзяжак» забіваюць, прымяняючы 25% раствор аміяку. Для жывёлы гэта – неверагодныя пакуты. І хоць існуе прэпарат, які дазваляе ўсыпіць жывёлу абсалютна бязбольна, яго не выкарыстоўваюць!

Не выкідайце на вуліцу сабак і коцікаў, праявіце міласэрнасць. Сабачае сэрца ведае, што такое адданасць, чалавечае ведае, што такое любоў...

Аматарскае таварыства».

Са свайго боку выказваем шчырую салідарнасць з аўтарамі ліста і прапануем ім сваю дапамогу ў памнажэнні і распаўсюдзе гэтага звароту.

Dzedzich week-news

ПОКОЛЕНИЕ «НЕТ», ИЛИ ПРИВЫЧКА

УДИВИТЕЛЬНАЯ ВЕЩЬ - ПРИВЫЧКА. ПРОШЛО МЕНЬШЕ ДЕСЯТИ ЛЕТ С ТЕХ ПОР, КАК Я ВПЕРВЫЕ УСЕЛСЯ ЗА КЛАВИАТУРУ МЕХАНИЗМА, БОЛЕЕ ИЛИ МЕНЕЕ ЗАСЛУЖИВАЮЩЕГО ЗВАНИЯ «ПЕРСОНАЛЬНЫЙ КОМПЬЮТЕР», А СЕЙЧАС УЖЕ У МЕНЯ НЕ ВЫЗЫВАЕТ НИКАКОГО УДИВЛЕНИЯ ЗРЕЛИЩЕ СИДЯЩЕЙ ЗА КОМПЬЮТЕРОМ МОЕЙ ТРИНАДЦАТИЛЕТНЕЙ СЕСТРЫ, СИЛЬНО ОЗАБОЧЕННОЙ ПРОБЛЕМОЙ ЗАЩИТЫ ДАННЫХ И ЧИТАЮЩЕЙ ПО ЭТОМУ ПОВОДУ КАКОЙ-ТО ЖУТКО СПЕЦИАЛЬНЫЙ САЙТ.

КОМПЬЮТЕРЫ И БРАТЯ (СЕСТРЫ) НАШИ МЕНЬШИЕ

Или вечная борьба еще одного компьютерного ветерана - соседа Игоря с его младшим братом (10 лет). Игорь постоянно придумывает способы не дать брату залезть в его компьютер, а брат с упорством, заслуживающим лучшего применения, эти защитные барьеры обходит, а по дороге в школу и обратно читает толстенный справочник по Windows 98 (и, между прочим, отнюдь не издание для чайников).

СЧАСТЛИВОЕ ПРОШЛОЕ ZX SPECTRUM (С БАЙТОМ В ОБНИМКУ)

Как сейчас помню: стоила машинка семь тысяч рублей, а у меня было только шесть - еще одну мне удалось выпросить у деда. Я приволок компьютер домой, прочитал руководство по эксплуатации на пяти страницах и решил попробовать во что-нибудь поиграть.

Я долгими зимними вечерами развлекал себя игрой «Вертолетик-летит-по-экрану-и-стреляет-палочками-в-самолетики», которая, вообще говоря, называлась Шоррег, но я ее звал просто и понятно - «Шопер»... Никто и не мог предположить, что буквально через несколько лет подрастет поколение, устремления которого даже отдаленно не будут похожи на наши в их возрасте.

Взять, к примеру, мою сестру, которая, как мне кажется, принадлежит к лучшей части подросткового поколения. Правда, это совершенно не мешает мне периодически оказываться в полном логическом тупике при попытке понять, как же протекают мыслительные процессы представителей этого поколения. Но речь не об этом. Ребенок начал проявлять интерес к компьютеру брата (то есть меня) уже лет с пяти.

Если сначала все ее пожелания сводились к просьбе порисовать чего-то там прикольно в Paint, то уже через полгода я перед уходом из дома вынужден был проверять, не снял ли я случайно пароль с BIOS, ибо сестра начала проявлять недюжинный интерес к различного рода хрупким приложениям и программным конструкциям, с которыми мне раньше времени расставаться совершенно не хотелось.

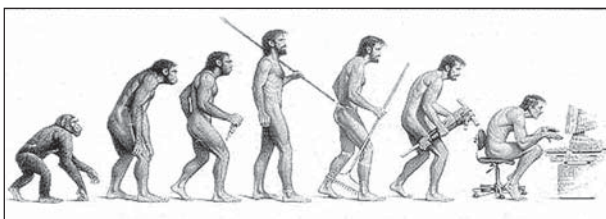
Хотя, как показали дальнейшие события, пришлось, ибо однажды сестре удалось-таки раздобыть книжку по командам DOS, и в мое отсутствие она села с ними разбираться. Команду format с: сестра вводить не стала, так как уже в то время отчетливо себе представляла, что такое системные файлы, а вот format d: ей показался интересным вариантом... Хм, нда. Даже вспомнить страшно.

Еще через пару месяцев я совершенно случай-

но обнаружил, что Машка (а именно так и зовут мою сестру) не только разобралась в том, что такое Award BIOS и как оно работает, но и где-то раздобыла инженерный пароль к нему - и совершенно спокойно втихую копалась в моей машине.

Наше противостояние вышло на следующий виток своего развития. Я придумывал все новые и новые способы уберечь компьютер от вторжения посторонних. Больше всего хлопот Машке доставил шнур питания, который я начал просто немного вынимать из разъема. Получалось так, что с виду все нормально, а вот тачка не заводится. На решение этой головоломки у сестры ушла неделя. Потом я начал просто прятать шнур питания, совершенно упустив из виду тот факт, что сестра давно уже свистнула у меня один из запасных, хранила его где-то в кладовке и пользовалась по мере надобности.

С тех пор прошло уже несколько лет, и у Машки уже есть свой собственный компьютер, за которым она проводит большую часть своего свободного времени, сидит ночами в Сети и занимается там малопонятными мне вещами.

ЧАТЫ

Вот, например, чаты. Сестра никогда не указывает свой настоящий возраст, предоставляя собеседникам возможность определять его самостоятельно. Надо ли говорить, что девушке, которая со знанием дела рассуждает о новых веяниях в Голливуде, помнит всех партнеров Квентина Тарантино во всех его фильмах, периодически разводит своих собеседников на разговоры о проблеме девственности применительно к социализации личности и влюбляет в себя по Сети товарищей, которым уже далеко за двадцать, - никто меньше

18 лет не дает.

Степень вольности своих сетевых бесед сестра тщательно, пусть и не очень успешно, скрывала от родителей, так как мой родитель компьютер, мягко говоря, не любит как категорию, а к интернету относится еще более подозрительно.

Естественно, рано или поздно тематика разговоров моей сестры должна была стать известной моим родителям, и наконец это знаменательное событие произошло. Не могу сказать, что родители

сильно впечатлились, но, по крайней мере, приняли информацию к сведению. Активно развиваться ситуация начала после того, как домой начали звонить Машкины поклонники, чем сильно напрягали моего отца.

В общем, дело шло к тому, что Машку отлучат от интернета «вдребезги и пополам» и до достижения ею совершеннолетия Сети ей не видать как собственных ушей (мой родитель - весьма решительный человек). Машка, услышав это, немного пообвиняла всех в нарушении прав детей, после чего удалилась к себе в комнату расстраиваться и думать о смысле жизни.

После недолгого, но весьма занятого обсуждения

сложившейся ситуации мы с родителями пришли к консенсусу. Машка была оторвана от чтения модного журнала, и ей было заявлено, что отныне на ее компьютере будут установлены программы, регистрирующие все ее переговоры по аське и в чатах.

Через некоторое время, поглядывая на экран, я пришел к выводу, что темы общения моей сестры стали значительно скромнее, что означало серьезное отношение к моей угрозе. Но прошло еще некоторое время, и все вернулось на круги своя. Дело в том, что сестра не обломалась разобрататься в ситуации и с уверенностью сделала вывод, что никаких логов на ее машине не стоит.

МЫ И МЛАДШЕЕ ПОКОЛЕНИЕ

Больше всего меня поражает в современных детях полное отсутствие почтения по отношению к компьютеру. Они воспринимают его как агрегат, как нечто среднее между миксером и видеомагнитофоном, то есть как что-то настолько обыденное, насколько это в принципе возможно. И это есть хорошо, так как уже стало понятно, что неправы были многочисленные футурологи, обещавшие возникновения культуры компьютеров уже в обозримом будущем. Не будет ничего такого, как не было и не предвидится возникновения религии, допустим, стиральных машин.

Максим СЕЛЯГИН

МАЛАДЫЯ ГАЛАСЫ

ЛІРЫКА СЯРГЕЯ ПРЫЛУЦКАГА – МЕДЫТАТЫЎНАЯ, БО ВЫЯЎЛЯЕ НАЙПЕРШ САМААСЭНСАВАННЕ І САМАСПАСЦІЖЭННЕ ЛІРЫЧНЫМ ГЕРОЕМ СВАЙГО МЕСЦА І СУТНАСЦІ ЎЛАСНАГА ПРЫЗНАЧЭННЯ У ГЭТЫМ РАЗМАЙТЫМ, ДАЛЁКІМ АД САПРАЎДНАЙ ГАРМОНІІ ЖЫЦЦЯ. ПА-ФІЛАСОФСКУ ЗАНЕПАКОЕНА ЁН РАЗВАЖАЕ АБ МЭТАХ ЧАЛАВЕЧАГА ПРЫХОДУ У ГЭТЫ СВЕТ. МАЛАДЫ АЎТАР МАЕ ПРЫВАБНУЮ ЎЛАСНУЮ КАНЦЭПЦЫЮ: ЖЫЦЦЁ – ГЭТА ПАЛЁТ, І ЧАЛАВЕК ПАВІНЕН ЗАВЯРШЫЦЬ ЯГО НЕ ПАДЗЕННЕМ У ПРОРВУ-НЯБЫТ, А ЎЗЛЁТАМ У ВЫШЫНЮ, І ЗАСТАЦЦА Ў ПАМЯЦІ ІНШЫХ ВЫСОКІМ, НЕДАСЯЖНЫМ. ЯМУ ЦЕСНА Ў “МАРАЛЛЮ СЦІСНУТАЙ ПРАСТОРЫ”.

“ПОШУК НЕДАСЯГАЛЬНАЙ ПРАЎДЫ ЖЫЦЦЯ” – ТАК СЛОВАМІ САМОГА СЯРГЕЯ ТРАПНА ВЫЗНАЧАЕЦЦА СУТНАСЦЬ ЯГО ТВОРЧЫХ ПОШУКАЎ І УЖО ПЭЎНЫХ ЗНАХОДАК, БО Ў БОЛЬШАСЦІ ЯГО ВЕРШАЎ, САПРАЎДЫ, “СЛОВА СТАНОВІЦЦА ЧЫННІКАМ”. НЯХАЙ ГЭТА ЎДАЕЦЦА І ДАЛЕЙ.

Зоя МЕЛЬНИКАВА,
кандыдыт філалагічных навук,
дацэнт Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта

РЭЧ

“Прыбудуць барбары, у іх свае законы”.
К. Кавафіс, “У чаканьні барбараў”

– Чаму няма ў сталіцы ні душы ?

– Кароль інкогніта ад’ехаў за мяжу да знанае ўсеўладнае каханкі з каштоўнымі дарамі – месьцічу й віжу дзяржаўнаму дакладны знак заранкі нядоўгага разрыву з каралевай і каронай. На ўцеху паспалітым і разбэшчаным баронам.

– Калі ж пачнецца праца над законамі, ці скліча хто, нарэшце, Вальны Сойм?

– Няма каму. Штодзённа па лясох магнатства п’янае са шляхтаю напару ды ўсёй астатняй поскудзьдзю, у роў гарланячы, ганяюцца за дзічынаю. Марна чакаць: палацы ўласнай годнасьці здалі за пярсьцёнкі бяздумнае сквапнасьці.

– Ужо каторае сьвята званоў не чуваць. Дзе падзелася наша духоўная знаць?

– Патрыярх у турэцкім сядзіць капкане, даўно ўжо ня той, як калісь. Цёмнавокі, перачытвае ўвечар лісты з Ватыкану: рэлігійныя гульні ды эквівокі абышліся задорага. Цэркваў-касьцёлаў ад агню не схаваць ні сьвятым, ні анёлам.

– Па той бок, на памежжы – штыхоў варушэньне. Ці спадзявацца нам на паспалітых рушэньне?

– Нямае ўжо тут ані войска, ні ўлады. Дыпляматы няспешна нясуць у архівы скруткі новых дамоваў, парады даючы генэралам. Вылісваюць ксівы адпаведным намесьнікам. Хворая Рэч у перадсьмяротнай агоніі ўскідае меч.

ПРАВИНЦЫЯ

Дарогі ды грэблі паўсюдна, нізіны й лясы. Далёка да Вільні, да межаў, што – добра, бо тут прыносяць вялікія грошы бізун і хамут. Заўсёды было так і будзе ва ўсе часы.

Калі-нікалі прыязджае аднекуль ганец з добраю весткай альбо з вайной-навіной для прышлых удоў, і тыя разам з труной купляюць уборы ды вэлюм сабе пад вянец.

А недзе далёка напышлівы зброд уважна глядзіць як стары Гаспадар памірае паціху на полі ад ран.

Зелянее дзірван, каля прыпяцкіх вод самотна плакае заморскі штуркар. І плыве па-над пожнімай лёгкі туман.

***

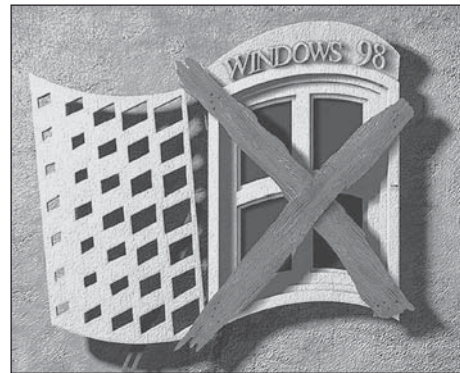
Вяртацца назад няма ні жаданьня, ні сэнсу, ні нават магчымасьці, бо паўкола замка ўжо замкнулася, ключ пераплавіўся ў крук катавальні, у аўтасалдата – той нідзе не вядомай дзяржавы і веры;

з рук ня вырвеш метал, як і ўсім дараваньня з вуснаў, бо дым па-над мёртвай Айчынай выядае паволі і сэрца, і вочы, бо зьмяняць крывід немагчыма, хіба замяняць яго тым, які па дарозе ў выгнаньне цябе забівае двойчы.

АЛЬФА-ВЕРСИЯ WINDOWS LONGHORN

20 НОЯБРЯ В ИНТЕРНЕТЕ ПОЯВИЛСЯ ВНУТРЕННИЙ АЛЬФА-БИЛД СЛЕДУЮЩЕЙ ВЕРСИИ WINDOWS, НОСЯЩЕЙ КОДОВОЕ ИМЯ LONGHORN.

Данная версия позволяет составить неплохое представление о будущих планах Microsoft. Интерфейс системы немного отличается от интерфейса Windows XP и носит название «Плех». Кардинальное нововведение – замена панели задач на боковую панель (Longhorn Sidebar). Sidebar использует XML для отображения некоторых функций, например, виртуального рабочего стола, поиска в интернете и системных часов. Меню «Пуск» также может быть вызвано из Боковой панели, так что необходимость использования панели задач отпадает в принципе. Вместо диалогового окна «Свой-

ства экрана» имеется недоработанная конфигурационная панель на основе XML, использующая новый API под кодовым названием Avalon.

В общих чертах, это концепция информационного окружения пользователя. Согласно ее основной идее, файлы больше не будут распределяться по своему физическому местоположению, вместо этого они будут организованы контекстным образом или же каким-либо другим способом, определенным пользователем или администратором. Как сказал один из разработчиков API, «новый подход коренным образом изменит способ взаимодействия пользователя с компьютером». В альфа-билд включена и новая файловая система Longhorn - WinFS, однако она также не завершена и существенно снижает производительность системы. В «Сведениях о системе» новая ОС идентифицирует себя как Windows 6.0.

Максим СЕЛЯГИН

ПОКУРИМ?

ИЗ-ЗА КУРЕНИЯ ЕЖЕГОДНО В МИРЕ УМИРАЕТ 8 МИЛЛИОНОВ ЧЕЛОВЕК

Медики, собравшиеся на конгрессе в Дюссельдорфе, пришли к выводу, что курение ещё опаснее, чем сегодня принято считать. Участники совещания сошлись во мнении, что даже диабет не идёт ни в какое сравнение с опасностью, которую представляют сигареты. По оценкам экспертов, от болезней, связанных с употреблением табака, во всём мире ежегодно умирает 8,4 миллиона человек. Такая динамика сохранится как минимум до 2010 г. Прежде всего, курение смертельно, поскольку является причиной сердечно-сосудистых заболеваний, а также рака. Кроме того, употребление табака приводит к заболеваниям желудка, печени, почек и так далее.

НА УЛИЦАХ ТОКИО ЗАПРЕТИЛИ КУРИТЬ

В административном районе Токио с 1 ноября 2002 года запрещено курить на остановках общественного транспорта и в других местах скопления людей. Курильщикам был дан месяц на избавление от пагубной привычки, теперь за нарушение новых правил им придется платить штраф в 20000 иен (\$167). За месяц до введения запрета на курение на улицы токийского района Тиёда (Chiyo-da), где расположены здания парламента и императорского

дворца, вышли патрули. Они предлагали курящим затушить сигареты в портативных пепельницах и разъясняли им новые правила. Жители района считают, что теперь дети и взрослые не будут нюхать дым в общественных местах, а на улицах станет чище. Однако, сторонники курения полагают, что запрет не будет выполняться. В Японии курит каждый четвертый. Ученики старших классов могут свободно купить табачные изделия, несмотря на соответствующий закон.

Максим СЕЛЯГИН

На фото: акция украинских и американских студентов против курения. Киев.

ГІСТАРЫЧНЫ КАЛЯНДАР

ЛІСТАПАД – ЧАС

1 ЛІСТАПАДА

У гэты дзень, 1 лістапада 1987 г., у Беларусі ўпершыню адбылося публічнае адзначэнне **Дзядоў** (дзень памяці продкаў) шляхам грамадскай акцыі. 3 тых часоў гэты дзень адзначаецца штогадова.

Археалаг і антраполог **Глеб Бонч-Асмалоўскі** нарадзіўся ў Пухавіцкім р-не ў 1890г. Ён першы на тэрыторыі краіны выявіў парэшткі неандэртальца, вывучаў палеалітычныя паселішчы. І што? Анты-саветчык, вораг народа, сасланы яшчэ ў 1934г., а 1 лістапада 1943-га недзе ў ГУЛАГу і памёр.

Пісьменнік **Вячаслаў Адамчык** прыйшоў на свет 1 лістапада 1933 г. Адамчык праславіўся раманам "Чужая Бацькаўшчына", а таксама сваімі сынамі, якія таксама сталі літаратарамі і пішуць пад псеўданімамі **Адам Глэбус** і **Міраслаў Шайбак**.

2 ЛІСТАПАДА

У гэты дзень 1909 г. ў вёсцы з каларытнай назвай Прусы, што цяпер у Салігорскім раёне Меншчыны, нарадзіўся **Максім Лужанін**. Лужанін (сапраўднае імя яго было

Аляксандр Каратай) быў адным з найстарэйшых беларускіх паэтаў-сучаснікаў, бо друкавацца пачаў ажно з

1925 г. Пяру паэта належыць шмат вершаў, паэм, публіцыстычных артыкулаў. Да вайны Лужанін працаваў у часопісе "Узвышша", потым – на Беларускай радыё, а з 1935 па 1941 г. – у маскоўскіх выдавецтвах. Перажыў трагічныя часы 37 – 39-га... А па вайне працаваў у газеце "Звязда", у часопісе "Вожык", затым быў галоўным сцэнарным рэдактарам на "Беларусьфільме". Заўважым, што ягонай жонкаю была выдатная паэтка Яўгенія Пляўфбаўм. Памёр Лужанін у 2001 г., не дажыўшы восям гадоў да ўласнага стагоддзя.

3 ЛІСТАПАДА

У гэты дзень 1880 г. нарадзіўся **Канстанцін Пушкарэвіч**, выбітны філолаг, даследчык беларускай літаратуры, гісторык, перакладчык. Жыў і працаваў ён пераважна ў Расеі. Гэта быў чалавек цікавы і шматгранны. Ён удзельнічаў у працы Гарадзенскага гуртка беларускай моладзі ў 1912г., быў адным з арганізатараў беларускага навукова-літаратурнага таварыства студэнтаў Петраградскага ўніверсітэта ў 1917г. Вядомы Канстанцін Пушкарэвіч яшчэ і тым, што пераклаў на расейскую мову апавесць Змітрака Бядулі "Салавей" і зборнік апавяданняў Цішкі Гартнага "Трэскі на хвалях". Пасля смерці беларускага мовазнаўцы Эпімаха-Шыпілы Пушкарэвіч захоўваў яго асабісты архіў, які пасля быў перададзены ў Дзяржаўны архіў БССР. Памёр Канстанцін Пушкарэвіч у 1942 г.

А вось і галоўная падзея сённяшняга дня ў нашым календары...

3 лістапада 1882 г. у вёсцы Акінчыцы, што цяпер у межах Стоўпцаў, нарадзіўся **Кастусь Міцкевіч**, вядомы ва ўсім свеце як **Якуб Колас**, – народны паэт Беларусі, класік беларускай літаратуры, адзін з заснавальнікаў новай беларускай літаратуры і беларускай літаратурнай мовы, заслужаны дзеяч навукі Беларусі. Творчая спадчына геніяльнага паэта і празаіка стала нацыянальным набыткам беларусаў. Яго імя цяпер носяць Інстытут мовазнаўства Беларускай Акадэміі На-

вук, нацыянальны драматычны тэатр у Віцебску, прадпрыемствы, бібліятэкі, школы, плошчы і вуліцы ў многіх гарадах і населеных пунктах Беларусі. Працуюць літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа і яго філіялы. Помнікі класіку сёння ўсталяваны ў Менску, Стоўпцах, Віцебску, Пінску, а таксама ў іншых гарадах Беларусі. А ў 1996 г. быў створаны Міжнародны фонд

6 ЛІСТАПАДА

імя Якуба Коласа. Калі Вы любіце Беларусь, Вы проста не можаце не любіць Коласа...

6 лістапада 1862 г. памёр **Віктар Каліноўскі**, старэйшы брат Кастуся Каліноўскага, які шмат вывучаў гісторыю Беларусі і, верагодна, значна паўплываў на светапогляд Кастуся. На жаль, да паўстання Віктар не дажыў, бо памёр ад сухотаў у сямейным фальварку Якушоўка Ваўкавыскага павета. Было яму ўсяго 29 гадоў.

7 ЛІСТАПАДА

7 лістапада 1896 г. у мястэчку Рудзенск нарадзіўся беларускі паэт **Міхась Чарот**. Сапраўднае ягонае прозвішча – Кудзелька. Гэта быў вельмі актыўны ў жыцці і творчасці чалавек. У школьную праграму Міхась Чарот увайшоў са сваёй пэмай "Босыя на вогнішчы", своеасаблівым беларускім перапевам пазэмы расейскага паэта Аляксандра Блока "Дванаццаць". Некаторыя ўважаюць, што творца нават знешне быў падобны да Блока. Чарот шмат пісаў пра рэвалюцыю і камуністычную будучыню. Тады многія глядзелі на камунізм і на нацыянальнае адраджэнне як на адно цэлае. Таму не шкадавалі таленту, каб славіць рэвалюцыю, і часта выходзіла гэта ў іх вельмі паэтычна. Як, напрыклад, у Міхаса Чарота, які ў запале камуністычнага хваласпева імкнуўся адмовіць старую спадчыну свайго краю:

Дзевятнаццатай песняй прарочу
Беларусі лапцюжнай славу.

Беларусь болей слухаць не хоча
Пра Рагнеду і Ізяслава.

Але прайшоў час, і аказалася, што бытаць нацыянальны ўздым з камуністычнай дыктатурай было не варта. Памылка дорага каштавала тагачасным маладым гуманітарыям. І Міхась Чарот, афіцыйна прызнаны пачынальнікам беларускай савецкай літаратуры, у 1937 г. быў расстраляны тагачаснымі карнымі органамі як антысаветчык.

8 ЛІСТАПАДА

8 лістапада 1883 г. прыйшоў на свет **Вацлаў Ластоўскі** – выбітны беларускі палітык, выдавец, а найперш гісторык і містыфікатар, а таксама паэт. Ён пісаў:

Формаў трупехлых я вораг
дасконны,
сцежак стаптаных не зношу
ў тварэнні;
новым імкненням даць
новыя формы,
новыя словы і дум
выражэння
стаўлю я мэтаі.

І гэта было праўдай. Калі пералічыць жыццёвы даробак Вацлава Ластоўскага, можна падумаць, што гэта не адзін чалавек працаваў, а цэ-

лая Акадэмія Навук і Саюз пісьменнікаў разам узятыя. Ластоўскі – сапраўдная постаць Адраджэння. Мяркуюць самі: ён быў сакратаром рэдакцыі газеты "Наша Ніва", пасля – рэдактарам газеты "Гоман" і часопіса "Крывіч", выдаў "Кароткую гісторыю

Беларусі", пісаў апавяданні і аповесці, апублікаваў "Падручны расейска-крыўскі (беларускі) слоўнік" і фундаментальную "Гісторыю беларускай (крыўскай) кнігі", шмат перакладаў. І пры гэтым усім узначальваў урад БНР, за што пры паляках трапіў у турму; працаваў у Міністэрстве беларускіх справаў міжваеннай Літвы, што знаходзілася ў Коўна. Адтуль перабраўся ў Менск, дзе быў дырэктарам Беларускага дзяржаўнага музея. У 37-м савецкія карныя органы выслалі Ластоўскага ў Саратаў і там расстралялі. На той момант яму было 55 гадоў – як для гісторыка, дык самы росквіт. Можна сабе ўявіць, чаго не паспеў зрабіць Ластоўскі, чалавек-акадэмія, генератар ідэяў з неверагоднай працавітасцю.

13 ЛІСТАПАДА

Сёння адзначаецца **Міжнародны дзень сляпых**. Звязаная гэтая дата з днём нараджэння французскага педагога Вальянціна Гаўі, які некалі заснаваў у Парыжы першы ў свеце інтэрнат для сляпых. У Беларусі пазбаўленыя зроку людзі працуюць на шматлікіх прадпрыемствах, маюць свае таварыствы і мастацкія калектывы. Чальцом Таварыства сляпых быў вядомы гісторык **Мікола Ермаловіч**. Ягоная апошняя кніга пра Вялікае Княства Літоўскае выйшла за грошы таварыства. Гэткім чынам сляпых людзі даюць святло гэтым людзям відущым. Варта задумацца над вельмі хаця б сёння – у Міжнародны дзень сляпых.

13 лістапада 1730 г. нарадзіўся расейскі генералісімум **Аляксандар Сувораў**. Той самы, які праславіўся сваімі пераходамі цераз Альпы і дасягненнямі ў галіне вайскавой навукі. Той самы, што выступіў кіраўніком захопу і далучэння беларускіх земляў да Расейскага імперыі ў часе падзелу Рэчы Паспалітай. Найбуйнейшай перамогай Суворавы ў той кампаніі стала бітва пад Сталавічамі каля Баранавічаў, дзе расейцы разбілі корпус Міхала Казіміра Агінскага. Калі ж у краі пачалося антырасейскае паўстанне пад кіраўніцтвам Тадэвуша Касцюшкі, задуманнем вызваленчага войска зноў кіраваў Сувораў. У бітвах 1794 г. на яго чале пад Крупчыцамі і Берасцем расейцы разбілі корпус генерала Серакоўскага. У гонар Суворавы за савецкімі часамі ў Кобрыне быў адчынены ваенна-гістарычны музей, які датрываў да нашага часу. Кажуць, ёсць там і стэнды, прысвечаныя Касцюшцы, а кожная экскурсія ператвараецца ў слоўную вайну. Музей Суворавы ў Беларусі – такая самая недарэчнасць, як музей Гітлера, бо ў такім музеі ўшаноўваецца памяць акупанта.

13 лістапада 1915 г. ў Вільні адкрылася першая беларуская пачатковая школа. Адкрыла яе Таварыства дапамогі пацярпелым ад вайны. Маршалам Таварыства быў **Вацлаў Іваноўскі**, а ягонымі намеснікамі – **Антон Луцкевіч** і **Вацлаў Ластоўскі**.

ПРЫГАДАЦЬ, ХТО МЫ

14 ЛІСТАПАДА

У беларускай вёсцы Крошын 14 лістапада 1812 г. нарадзіўся хлопчык, якога звалі **Паўлюк Багрым**. Гаротнае жыццё прыгоннага, рэкрутчына ў глыбіні Расеі – такі лёс напаткаў Паэта. Багрым варты гэтага звання, хоць вядома, што яго творчую спадчыну склалі толькі тры вучнёўскія сшыткі, якія зніклі без знаку пры арышце. Можна гэта былі вершы пра каханне, пра прыгажосць роднай зямлі. Захаваўся толькі адзін Багрымаў верш “Зайграй, зайграй, хлопча малы...”, напісаны ім у 15-гадовым узросце. Верш гэты прысвечаны Крошынскаму паўстанню 1828 г. Думкі і пачуцці прыгоннага падлетка, скіраваныя ў бок пошукаў выйсця з безвыходнага становішча, вызначаюцца аднаем і бездапаможнасцю. Падлетак гатовы абярнуцца ў ваўкалаку, нарадзіцца каршунам — тады яго ў “паншчыну б не пагналі, у рэкруты б не забралі і ў маскалі не аддалі”. Вярнуўшыся на Бацькаўшчыну, Багрым ужо не наважваўся брацца за пяро. “н працаваў у Крошыне кавалём. І адмысловым кавалём! Дасёння ў Крошынскім касцёле вісіць вялікая жырандоля, па-мастацку скаваная самім Паўлюком Багрымам. Верш і жырандоля – для некага можа і не значная, але такая вялікая і дарагая для шчырых беларусаў спадчына.

14 лістапада, толькі ўжо 1918 г., нарадзіўся яшчэ адзін хлопчык-беларус – **Паўлік Марозаў**. Як сведчыць гісторыя, Паўлік быў сапраўдным піанерам, бо выдаў ЧК свайго бацьку, старшыню калгаса, што, як мог, дапамагаў сваім аднавяскоўцам, якія не жадалі ўступаць у калгас і адпраўляцца на выгнанне. Бацьку, Трафіма Марозава, расстралялі, а Паўлікаў дзядуля забіў унучка-зрадніка. Доўгія гады савецкім дзеячам прышчэпілі ідэал паводзінаў сапраўднага піанера Паўліка Марозава. Некаторым прышчэпілі. Але, відаць, не ўсім. Былі і такія дзеці, якія болей любілі беларускія чытанкі, а не крываваыя гісторыі пра класавую барацьбу. І такіх дзяцей заўсёды большасць, а значыць, усё ў нас будзе добра.

16 ЛІСТАПАДА

16 лістапада 1898 г. нарадзіўся **Вінцэнт Гадлеўскі** – вялікі чалавек, імя якога, як і многіх беларускіх несавецкіх дзеячоў, пры камуністах нідзе не гучала. Але гэта не адмяняе жыццёвага подзвігу ксяндза Гадлеўскага. Прышоў ён на гэты свет у мястэчку Поразава. Скончыў Віленскую каталіцкую духоўную семінарыю і Пецябургскую каталіцкую духоўную акадэмію. Адзін з першых пачаў служыць у касцёле па-беларуску. Пасля абвяшчэння БНР уваходзіў у склад яе Рады. Гадлеўскі – адзін з заснавальнікаў беларускай хрысціянскай дэмакратыі, рэдактар газеты “Крыніца”. Калі Заходняя Беларусь апынулася ў складзе Польшчы, ксёндз Гадлеўскі выкладаў у Нясвіжскай настаўніцкай семінарыі, быў пробашчам у Жодзішках (Свянцянскі павет). За беларушчыну палякі асудзілі яго на два гады турмы. Пазней, жывучы ў Вільні, Гадлеўскі пераклаў па-беларуску Новы запавет. Калі пачалася нямецкая акупацыя, ксёндз перабраўся ў Менск і стаў галоўным інспектарам школаў. “н імкнуўся выкарыстаць супрацоўніцтва з немцамі, каб захаваць у краіне беларускае школьніцтва. Але немцы хутка зразумелі, што Беларусь для яго важнейшая за Вялікую Германію. У 1942 г. яго арыштавалі і закатавалі. Лёс Гадлеўскага – яркі прыклад таго, што не ўсе, хто не сябраваў з камуністамі, былі абавязкова ворагамі свайго народу, як гэта ўбівалася ў галовы за савецкім часам.

17 ЛІСТАПАДА

Сёння ў свеце адзначаюць **Міжнародны дзень студэнтаў**. Устаноўлены ён быў ў 1946 г. на Сусветным кангрэсе студэнтаў, што адбыўся тады ў Празе, ў гонар чэшскіх студэнтаў-патрыётаў, расстраляных нямецка-фашысцкімі акупантамі 17 лістапада 1939 г.

17 лістапада 1870 г. у мястэчку Хоцімск, што на Магілёўшчыне, нарадзіўся **Сяргей Блажко**, выдатны беларускі астраном. “н быў членам-карэспандэнтам АН СССР, лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі СССР, заслужаным дзеячам навукі і тэхнікі СССР. Сяргей Блажко быў першым у свеце астраномам, які атрымаў і расшыфраваў спектр “знічкі” – метэора. “н жа стаў заснавальнікам новага спосабу фатаграфавання пераменных зорак, што прынесла астраному сусветную славу. З 1920 па 1931 г. Блажко быў дырэктарам Маскоўскай абсерваторыі. За дзесяці гадоў, аддадзеных навуцы, ён дэталёва даследаваў больш як дзве сотні пераменных зорак розных тыпаў. Цікава, што для сваіх даследаванняў навуковец ужываў прыборы, створаныя ўласнымі рукамі. Больш за 20 гадоў Блажко ачольваў Камісію па вывучэнні пераменных зорак пры Астранамічным савеце Акадэміі Навук СССР. “н жа быў аўтарам класічных падручнікаў па астраноміі. Імем Сяргея Блажко названая гара-кратэр у паўночным паўшар’і Месяца. На Беларусі пра свайго астранома, на жаль, наўрад ці хто сёння згадае.

У гэты дзень 1938 г. нарадзіўся **Вадзім Сукманаў**, беларускі кінарэжысёр. З 1968 г. ён працаваў на кінастудыі “Беларусьфільм”. Вадзім Сукманаў быў лаўрэатам шматлікіх міжнародных прэміяў, атрымаўшы прызы ў Лондане, Будапешце, Маскве, Жэневе. Мала хто ведае, што гэты кінарэжысёр-дакументаліст быў і тонкім мастаком-акварэлістам. Ягоны ўнёсак у беларускую культуру вялізны. Варта толькі згадаць ягоныя фільмы, прысвечаныя Коласу, Быкаву, Барадзіліну, Маўру... Нічога лепшага дасёння гэтак і не зроблена.

19 ЛІСТАПАДА

Сёння ў свеце адзначаюць вельмі сімпатычнае свята – **Міжнародны дзень вітанняў**. Давайце і мы сёння (і заўсёды) не будзем шкадаваць вітанняў адзін аднаму. Сапраўды, нішто не каштуе нам гэтак танна і нішто не цэніцца гэтак дорага, як узаемаветлівасць.

20 ЛІСТАПАДА

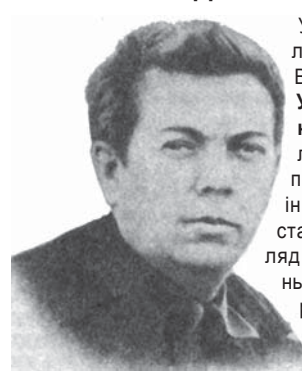
20 лістапада 1899 г. нарадзіўся **Міхась Клімковіч**, вядомы тым, што напісаў словы гімна БССР, а таксама тым, што ў другой палове 30-х узначальваў Саюз пісьменнікаў БССР, акурат тады, калі была расстраляная ці высланая ў ГУЛАГ большасць беларускіх літаратараў. Клімковіч адкрыта прычыняўся да гэтых рэпрэсіяў: пісаў “зубадрабильныя” артыкулы, у якіх звінавачваў сваіх калег у нацдэмаўшчыне.

20 лістапада 1930 г. спрабуе скончыць жыццё самагубствам **Янка Купала**. Да гэтага прывялі напады на яго ў друку і допы-

ты ў ГПУ. А найперш, мусіць, тая атмасфера савецкага «шчасця», у якой даўнія сябры і калегі паэта пачалі знікаць сярод ночы. Купала змушалі сядзець у прэзідыумах і хваліць Сталіна, тады як у краіне былі разгорнутыя масавыя рэпрэсіі. Яшчэ і дагэтуль невядомая прычына смерці паэта ў 1942-м, калі ён упаў у лесвічны пралёт маскоўскага гатэлю. Адна з версіяў кажа, што Купала ўсё ж здзейсніў свой намер самавольна пакінуць жыццё. Аднак пытанне наконт Купалавай смерці і да сёння застаецца адкрытым.

26 ЛІСТАПАДА

У гэты дзень, 26 лістапада 1930 г. у Воршы нарадзіўся **Уладзімір Караткевіч**, выдатны беларускі празаік і паэт. “н, як ніхто іншы, змяніў у XX стагоддзі светапогляд беларусаў. Ягоныя кнігі, кінасцэнары і п’есы сталі падмуркам найноўшага беларускага Адраджэння.

Трапна і па-мастацку прыгожа сказаў пра творцу Рыгор Барадзілін: “Любая літаратура можа сказаць, што яна багатая і стала, калі мае свайго Уладзіміра Караткевіча. Ты пісаў як дыхаў. Сваім асабістым прыкладам творцы паказваў узор служэння Радзіме, Народу, Мове. Далёкі ад марнай сумятні, ад дробязных страасцей, з кнігай і шчодрым сэрцам прыйшоў Ты на свет, каб пакінуць свету кнігі свае па-беларуску шчырыя і па-караткевічаўску рамантычна-незамутненыя, ранішнія. Кнігі Твае чыталіся, чытаюцца і будуць чытацца, бо яны напісаныя як бы навывост. Тыя, хто прыйдуць на зямлю ўслед за намі, будуць зайздросціць нам як Тваім сучаснікам, Тваім першачытачам... Праўдзівы Майстра, чысты як сляза, Паэце, Ты ёсць, Ты будзеш! Вечна. Крынічна. Зорна.”

28 ЛІСТАПАДА

28 лістапада 1923 г. было створана літаратурнае аб’яднанне “**Маладняк**”. Узнікненне гэтай арганізацыі стала яшчэ адным доказам таго, што беларусы – нацыя паэтаў. Філіі “Маладняка” існавалі па ўсёй Беларусі, а таксама ў Латвіі, Расеі і Чэхіі. Ініцыятарамі стварэння аб’яднання выступілі Міхась Чарот, Анатоль Вольны, Алесь Дудар, Андрэй Александровіч, Адам Бабарэка і Язэп Пушча. На хвалі афіцыйнай савецкай беларусізацыі вясковаыя хлопцы, якія імкнуліся спрычыніцца да паззіі, спрычыняліся адначасова і да камунізму. Адраджэнне нацыі і нараджэнне новага соцыуму, патрэбнага ўладзе, сплталіся ва ўяўленнях маладнякоўцаў, і яны не зважалі на тое, што змешваўца незмяшальнае. Багатая і спрадвечная традыцыя не магла не ўступіць у канфлікт з маладой і драпежнай савецкай ідэалогіяй. Яны яшчэ спрабавалі выракацца Рагнеды і Ізяслава, скідаць старых паэтаў з карабля гісторыі, але самі былі асуджаныя: як паэтам-адраджэнцам ім не прадугледжвалася месца на тым караблі. Таму напрыканцы 30-х з паэтаў-маладнякоўцаў у жытых засталіся адзінкі. Астатнія былі брутальна расстраляныя або загнаныя ў сталінскія лагеры.

Гістарычны сектар

ЯЗЭП СТАБРОЎСКІ, ВЫБІТНЫ АРХЕОЛАГ

2 ЛІСТАПАДА 1869 ГОДА Ў СЛОНІМЕ НАРАДЗІЎСЯ ЯЗЭП СТАБРОЎСКІ, ВЫБІТНЫ АРХЕОЛАГ, КРА-
ЯЗНАЎЦА, ФІЛОСАФ, ВЫАХОДНІК, ЗАСНАВАЛЬНІК АДНАГО СА СТАРЭЙШЫХ НА БЕЛАРУСІ
СЛОНІМСКАГА КРАЯЗНАЎЧАГА МУЗЕЯ.

Пачаў ён сваю кар'еру як вайсковец. Першую
Пусветную вайну Язэп Стаброўскі закончыў
у чыне палкоўніка. Але з цягам часу навуковыя
інтарэсы ўзялі верх над прафесійна-ваеннымі,
хоць Язэп Язэпавіч, як расказваюць блізкія яму
людзі, да канца дзён не здымаў шыняля. У 1921
годзе Язэп Стаброўскі вяртаецца на родную Слоні-
мшчыну і ўсе свае сілы і веды аддае даследа-
ванню роднага краю. Ён збірае усё, што, на яго
погляд, уяўляе гістарычную каштоўнасць. У калекцыі
Стаброўскага меліся такія экспанаты, якія
маглі б упрыгожыць стэнды і залы найлепшых
музэяў Еўропы: багатая калекцыя крамянёвых і
каменных вырабаў часоў мезаліту і неаліту, га-
лава старажытнаславянскага ідала, аўтографы
Карамзіна, Дзяржавіна, Льва Талстога, два лісты
Пушкіна да яго жонкі Наталлі Ганчаровай, гіста-

рычныя рукапісы XVI — XVII стагоддзяў, іншыя
рарытэты. А што датычыць, напрыклад, камен-
нага ідала, дык пра яго Стаброўскі напісаў нават
даследчы артыкул і змясціў у красавіцкім нумары
часопіса "Беларусь" за 1946 год. Пасля вызвален-
ня горада ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў
Стаброўскі зноў пачаў збіраць калекцыі, пры-
водзіць у належны стан рукапісы, кнігі, фатаграфіі
і займацца абсталяваннем музейных пакояў... І
кожны, хто яго ведаў, здзіўляўся працаздольнасці
і настойлівасці гэтага чалавека, якому ўжо тады
йшоў восьмы дзесятак.

Язэп Стаброўскі быў не толькі археолагам, але
і таленавітым гісторыкам і вынаходнікам. Ём дас-
ледавана больш за 150 (!) курганоў на Гарадзен-
шчыне, напісаныя і надрукаваныя дзесяткі арты-
кулаў па краязнаўстве і гісторыі. Дарэчы, першы

яго артыкул быў надрукаваны аж у 1899г. у са-
кавіцкім нумары часопіса "Исторический Вестник".
Праца мела назву "К вопросу об ископаемых стек-
лянных ша-рах". На роднай Слонімскай Язэп
Стаброўскі на 99-м годзе жыцця памёр ў галечы,
забыты мясцовымі ўладамі. Хоць ніколі яго не за-
бываў КДБ, пад наглядам якога выбітны патрыёт
пражыў усе пасляваенныя гады...

Алена ДЗЕМІДЗЮК

NAD SMILE. ИСТОРИЯ И ЖИЗНЬ

НОВАБРЬ ПРОЩАЛСЯ ХОЛОДНЫМ ВЕТРОМ И БЕЛЫМ СНЕГОМ. НАСТАЛА ЗИМА, ПОЭТОМУ
ПОРА ОКОНЧАТЕЛЬНО ЗАБЫТЬ ПРО СВОИ НЕДОСТАТОЧНО ТЕПЛЫЕ КОСОВОРОТЫ. А ВОТ
21 НОЯБРЯ БОЛЬШОЕ СКОПЛЕНИЕ ЭТИХ КОЖАНЫХ КУРТКОВ МОЖНО БЫЛО НАБЛЮДАТЬ
ОКОЛО ДИСКО-КЛУБА ПАРКА КУЛЬТУРЫ И ОТДЫХА. NAD SMILE ПРЕДСТАВЛЯЛ СВОЙ АЛЬ-
БОМ «HARD DRINKS». ДЕЛОМ ДОЛГА СТАЛО РАЗУЗНАТЬ ПРО ДАВНО ПОЛЮБИВШУЮСЯ
ПУБЛИКЕ ГРУППУ.

Как оказалось, история молодого, на первый
Квзгляд, коллектива NAD SMILE началась
осенью далекого 1996 года. Именно тогда два
друга (Игорь Шапран, который сейчас выполняет
роль гитариста и вокалиста, Паша Власок - удар-
ник) решили создать свою группу. Как и многие в
то время, Игорь воспитывался на музыке
NIRVANA. Не трудно догадаться, что играли ре-
бята первоначально гранж.

В этом направлении музыки группа творила
около 3-х лет. За это время менялось название,
точки религий и большое количество бас-гита-
ристов. Объяснить это можно было тем, что
не каждый басист уживался со своеобраз-
ной атмосферой веселья и постоянных при-
колов внутри группы. Стоит упомянуть
Славу Вяникова, полуторагодовая
деятельность в группе которого
прервалась только из-за его пере-
езда в Минск. Но потом в груп-
пу пришел басист, который смог
превзойти всех бывших вместе
взятых.

До этого он уже успел отме-
титься в группе DESTROY и игр-
ал достаточно хорошо. Его
зовут Максим Тараданов. Он
все время улыбался и
«мочил» такие же приколы,
как и сами смайловцы. Слу-
шал он то же самое что и они
- BLINK 182, NOFX, SUM
41. И тут то все заверте-
лось, закружилось. Сразу
группа поменяла направ-
ление в музыке. С доста-
точно грустного и наводя-
щего зеленую тоску
группе, перешли на ориги-
нальный быстрый и веселый к а л и ф о р -

нийский панк-рок (просьба не путать с русским
панком в духе PURGEN). Больше половины пе-
сен были просто-напросто выброшены из репер-
туара, а те, что остались, были переделаны и
вошли в первую демо-запись, которая была сде-
лана в Высоком.

В нее вошли всего 8 песен. После этого по-
шел ряд концертов: Лыщицы, Оранчицы, Бере-
за, выступление в Брестском политехническом
техникуме с ОНЕГИНЫМ, концерт, посвященный
памяти Курта Кобейна в ДК ЖД, фестиваль «Алю-
миниевая зима», фестиваль в брестском рок-клубе,
просто концерты в рок-клубе и др.

Тексты сочиняют и поют как Максим, так и
Игорь. Главного в группе нет.
Через 2 года был записан их
первый альбом под названи-
ем «Hard Drinks».

Музыка NAD SMILE
ни к чему не призывает
и никого не оскорбляет.
Тексты самые разные:
история про парня с велосипедом
(Мой велосипед), про парня
который не хотел ходить
в школу («Школа»), про
любовь («Нет места», «Утром
просыпаться»), песня посвя-
щенная их другу, покончив-
шему жизнь самоубийством,
спрыгнув с крыши у них на гла-
зах («Со мной»).

Денис ДЕНИСОВ

«СТАРИЧОК С ГРИБАМИ» ОСТАЛСЯ В БРЕСТЕ!

6 ДЕКАБРЯ В БРЕСТЕ ТАМОЖЕННИКИ ПРЕДОТ-
ВРАТИЛИ ВЫВОЗ ЗА РУБЕЖ ПАРТИИ СТАРИН-
НЫХ ИКОН И СУВЕНИРОВ.

Как сообщили БЕЛТА в Государственном та-
моженном комитете, контрабандный товар
обнаружен в межпотолочном пространстве ваго-
на поезда Москва — Варшава.

Сотрудники таможи извлекли из тайника 18
икон и складень XVIII и XIX веков. Среди них —
иконы «Рождество Иоанна Предтечи», «Богома-
терь Казанская», «Никола Можайский» и другие.
Кроме культовых задержано несколько ценных
предметов производства Фаберже: статуэтка «Ста-
ричок с грибами», «Матрешка», покрытая золотом,
а также пасхальное яйцо, покрытое серебром и
позолотой с семью драгоценными камнями.

По предварительной оценке, стоимость изъя-
того составляет около 25 миллионов рублей.

Максим СЕЛЯГИН

А ЗА КАРДОНОМ...

ЖИТЕЛЬ ВОЛКОВЫСКА ПЕТР АКУЛИК ВЫШЕЛ
ПОБЕДИТЕЛЕМ ОБЩЕПОЛЬСКОГО КОНКУРСА
БЕЛОРУССКОЙ ПОЭЗИИ И ПРОЗЫ, ИТОГИ
КОТОРОГО ПОДВЕДЕНЫ В БЕЛОСТОКЕ.

Подборка его произведений признана луч-
шей в группе работ среди взрослых и ли-
цейстов. По решению жюри все они будут опу-
бликованы на страницах еженедельника «Ніва» —
газеты белорусов, которые проживают в Польше.

Петр Акулик работает преподавателем Субоч-
ской средней школы Волковысского района. Бла-
годаря творческому отношению к делу его уроки
труда, особенно по обработке дерева, стали для
учащихся любимым занятием. В свободное вре-
мя он готовит публикации, в том числе литера-
турного направления, для средств массовой ин-
формации, в частности, для издающейся в Вол-
ковыске «Местной газеты».

Максим СЕЛЯГИН

ЖЫЦЬ - ЗНАЧЫЦЬ ПОМНІЦЬ

ГІСТОРЫЯ – САМАЯ СКЛАДАНАЯ І СУПРЯЧЛІВАЯ НАВУКА. ТЫМ БОЛЬШ ГІСТОРЫЯ ТАГО НАРОДУ, ДЛЯ ЯКОГА ЯЕ ПЕРАПІСВАЛІ, КОЖНЫ НА СВОЙ ГУСТ, НЕ АДЗІН РАЗ. ШТОСЬЦІ НЕІСНАВАЎШАЕ ВЫДАВАЛІ ЗА ПРАЎДУ, ШТОСЬЦІ ЎЗНОСІЛІ, ПЕРАБОЛЬШВАЛІ. ІНШАЕ – ПРЫМУШАЛІ ЗАБЫЦЬ. ШМАТЛІКІЯ ПРЫКЛАДЫ ГЭТКАЙ ГІСТАРЫЧНАЙ НЕСПРАВЯДЛІВАСЦІ МОЖНА ПЕРАЛІЧАЦЬ БЯСКОНЦА, ЯК І ПРЫКЛАДЫ ЯЕ ПРАМОГА СЛЕДСТВА, – НАШАЕ АБЫЯКАВАЕ, А , ЧАСАМ, НЕДАВАВАЛНА НЕПРЫЯЗНАЕ (З-ЗА НЯВЕДАННЯ) СТАЎЛЕННЕ ДА НЕКАТОРЫХ ЭПІЗОДАЎ ГІСТОРЫІ І ДА ЎСЯГО, ШТО НАГАДВАЕ НАМ ПРА ІХ. І ШТО САМАЕ ГОРШАЕ – МЫ НЕ СПРАБУЕМ НАВАТ РАЗАБРАЦЦА Ў ІХ СУТНАСЦІ, ВЫЛУЧЫЦЬ СВАЁ СТАЎЛЕННЕ, ПРоста ведаць аб'ектыўны ход падзей. ЗРАЗУМЕЛА, ЖЫЦЬ БЕЗ ПАМЯЦІ ПРАСЦЕЙ.

Але слова без пэўнай літары – гэта не больш чым бессэнсоўны набор пісьмовых сімвалаў. Таксама і гісторыя без нейкай яе часткі. Забыць памылкі, зробленыя тымі, хто быў да нас, – значыць паўтарыць іх зноў. Забыць іх славу – пазбавіцца яе. Не думаць пра мінулае, – згубіць сувязь з продкамі, – а гэта ўсё адно, што змарцьвець душою.

Я не бяраю судзіць аб тым, якую ролю адыграў для Беларусі Слуцкі Збройны Чын і паход войска С. Булак-Балаховіча і нават не стану распавядаць Вам аб тых падзеях, бо гэта ўжо было зроблена да мяне. Проста хачу парадавацца таму, што ёсць яшчэ людзі, якія шануюць нашу мінуўшчыну і робяць усё дзеля таго, каб і ў нашых душах жыла памяць.

Хто не жыве ў раёне мясакамбіната, наўрад ці ўвогуле ведае, што там месціцца вайсковыя могілкі. А большасць з тых, хто хоча нешта чуць пра іх, трывала называюць іх польскімі. Так, сапраўды, у часы не самых лепшых адносін аўлады (зразумела, савецкай) да нашай гісторыі гэты помнік гісторыка-культурнай спадчыны

ад поўнага знішчэння ўратавала польская дзяржава, узяўшы пад сваю апеку яшчэ не зруйнаваную частку могілак. І нікога не крануў тады той факт, што частка надмагільных надпісаў, (хай лацінскімі літарамі, але па-беларуску) сведчыла аб тым, што тут знайшлі спакой беларускія жаўнеры войска С. Булак-Балаховіча. Ды і пра нацыянальнасць іншых наўрад ці можна заяўляць адназначна.

Усе магілы невядомых кажучь нам толькі да прыналежнасці жаўнера да польскай арміі, да якой належалі і добраахвотна перайшоўшыя на іхні бок беларускія вайсковыя фарміраванні, што тады налічвалі звыш 700 чалавек і мелі месцам сваёй дыслакацыі Берасцейскую крэпасць як раз у гады заснавання гэтых могілак. Мяркуюцца, што іх хавалі як польскіх жаўнераў, акрамя тых, хто належаў да т.зв. Балахоўскай сотні – людзей адмысловага вайсковага гарту і адданасці Радзіме, якія прысягалі на вернасць толькі Беларусі і падпарадкоўваліся толькі свайму камандзіру.

Ды, не зважаючы на ўсё гэта, палякамі на месцы іх пахавання была усталежана

мемарыяльная дошка, што абвяшчала аб спачываючых у гэтай зямлі выключна польскіх жаўнерах. Гэта, канешне, лепш за поўнае знішчэнне гэтых могілак, але таксама абражала беларускую годнасць.

Але нарэшце гэтая несправядлівасць была выпраўлена. У канцы лістапада групай берасцейскіх патрыётаў быў усталежаны адпаведны помнік беларускім змагарам за Бацькаўшчыну. А 1 снежня адбылося яго ўрачыстае адкрыццё і асвячэнне.

Нягледзячы на неспрыяльнае надвор'е, гэтая акцыя сабрала каля 20 удзельнікаў. На ёй гучалі натхняльныя

Тут спачываюць беларускія жаўнеры войска генерала С.Булак-Балаховіча

прамовы, распавядалася пра падзеі тых часоў, чыталіся вершы, прысвечаныя гэтай тэме, грэка-каталіцкім (вуніяцкім) святаром была прачытана літургія па загінуўшых.

З усіх шчырых слоў, сказаных у той дзень, найбольш запамнілася адна выснова: гэта патрэбна не ім, гэта патрэбна нам. Трэба помніць усіх іх, каб жыць, і, можа, каб помнілі нас.

На жаль, нас не вучылі шанаваць святасць мінуўшчыны. Рабіць гэта нам падказвае сэрца. А яно, як вядома, не ўмее хлусіць...

В.К.(Наш Свод)

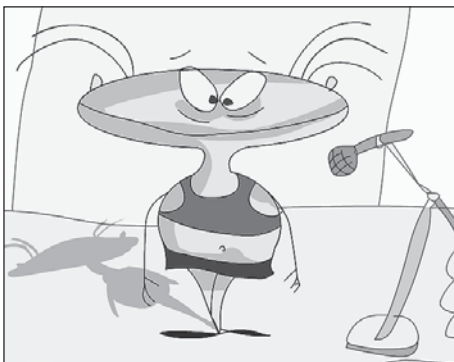
Ген. Станіслаў Булак-Балаховіч (сядзіць пасярэдзіне) са сваім штабам

МАСЯНЯ РАСКАЖЕТ МОЛОДЕЖИ О СПИДЕ

Масяня, ставшая настоящей культовой мультипликационной героиней стран ближнего зарубежья, внесет свой героический вклад в актуализацию проблемы СПИДа.

Этим же она поможет Красному Кресту сделать информацию о СПИДе более доступной для понимания подростками и молодежью. Об этом сообщил на пресс-конференции, посвященной Всемирному дню борьбы со СПИДом, автор и создатель мультфильмов Олег Куваев. По его словам, Масяня принимает прямое участие в программе Российского Красного Креста (РКК) «Молодежь и СПИД: равный обучает равного», чтобы повысить информированность молодежи по проблемам ВИЧ-инфекции. Он полагает, что «молодежная аудитория по-другому воспринимает ин-

формацию, которая преподносится в качестве профилактики медиками». Такие попытки обезопасить молодежь от СПИДа, по его мнению, напоминают «декорации в поликлинике», сообщает РИА «Новости».

«С психологической точки зрения они воспринимаются с трудом», - считает Куваев. В этой связи создатель Масяни дал согласие на использование ее образа в информационно-образовательном буклете РКК по проблеме СПИДа. При этом он добавил, что «сотрудничество Масяни с Красным Крестом только началось». Будем надеяться, что Масяня к тому же станет и культовым борцом со страшной прогрессирующей болезнью.

Макс СЕЛЯГИН

ДАРЭЧЫ

Мужык прыходзіць дадому стомлены пасля працы і чуе за сценкай характэрныя ўздыхі і охі.

Тады ён кажа сыну:
- Гэты сусед мяне ўжо дастаў! Пайдзі скажу яму, каб ён цішэй кахаў сваіх "сябровкак"!

- Мама ўжо збіралася яму гэта сказаць.
- Праўда? І што, так і не сказала?
- Не ведаю, яна яшчэ ад яго не вярнулася...

***
- Дзяўчына, Вы былі ўжо запрошаныя на наступны танец?
- Не, я яшчэ вольная!

Тады патрымайце, калі ласка, маё піва.
***

Сэкс-сімвал - гэта чалавек, які можа заняцца сэксам - але чыста сімвалічна.
***

- Ты ў мяне такі няўважлівы, тата.
- Ага. Калі б я быў больш уважлівы, цябе б увогуле не было.

КУЛЬТ ШАНАВАННЯ ПРОДКАЎ

У ПАПЯРЭДНІМ НУМАРЫ МЫ ПАЗНАЁМІЛІ ВАС З АСНОВАЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА КАЛЕНДАРА, РАЗГЛЯДЗЕЎШЫ 4 АСНОЎНЫЯ СВЯТЫ БЕЛАРУСАЎ У ГАДАВЫМ ЦЫКЛЕ. ГЭТА СУАДНОСНЫЯ МІЖ САБОЙ ПА ВЕДЫЙСКІМ (ПАГАНСКІМ) І ХРЫСЦІЯНСКІМ КУЛЬЦЕ ЗНАКАВЫЯ ДАТЫ: КАЛЯДЫ–РАСТВО ХРЫСТОВА, ВЯЛІКДЗЕНЬ–ПАСХА, КУПАЛЛЕ–ДЗЕНЬ ІВАНА КРЫСЦІЦЕЛЯ, І БАГАЧ–РАСТВО БАГАРОДЗІЦЫ. АЛЕ ПАКУЛЬ НЕ ЗВЯРНУЛІ УВАГУ НА НЕКАТОРЫЯ ІНШЫЯ, ДАВОЛІ ЗНАЧНЫЯ МОМАНТЫ ТРАДЫЦЫЙНА АБРАДАВАЙ СІСТЭМЫ БЕЛАРУСАЎ.

Гаворка ідзе пра культ шанавання продкаў. Раней згадваліся святы, што тычыліся менавіта “света жывых”. Але нашыя продкі ніколі не забывалі і пра тых, хто ўжо пакінуў гэты свет.

Асноўнымі днямі памінання продкаў лічацца веснавая Радаўніца і Восеньскія Дзяды. Калі быць больш дакладнымі, то неабходна адзначыць, што дзён ушанавання памёрлых было значна больш – сярод іх суботы перад Масленіцай і Троицай, 1-ая, 2-ая, і 3-ая суботы Вялікага посту. Калі уважліва прасачыць гэтыя дні на календары, можна заўважыць, што сфера між німі ахоплівае час правядзення асноўных земляробчых работ. Такім чынам, можна сцвярджаць, што для правядзення сельскагаспадарчага цыклу нашыя продкі заручаліся падтрымкай не толькі сіл прыроды.

Гэта яркая выражае стаўленне іх да сваіх папярэднікаў на гэтай зямлі. Іх шанавалі ніколі не менш за астатніх, згодна з уяўленнямі аб вышэйшых сілах, уважачы продкаў дабрадзеямі. Гэты прынцып можна выразіць у пэўным табу, што рэгламентуе паводзіны ўдзельнікаў у кожнай з абрадавых сітуацый: перш чым сабе – продкам. Першы блін, спечаны на любое свята, клалі ў чырвоны кут, пад ікону, – для мёртвых; першую чарку на памінаннях – таксама; малядыя, перш чым вячэцца, наведвалі магілы бацькоў, і, мабыць, галоўнае: з пачаткам веснавых земляробчых работ, перш чым узяцца за саху, абавязкова трэба было навесці парадак на магілах сваякоў.

Гэта, дарчы, поўнасьцю адпавядала і існаваўшым прынцыпам сямейнай іерархіі, што грунта-

валася на ўзроставай аснове: старэйшы – галоўнейшы. А тым больш, што памерлых надзялялі мажлівасцю адмыслова ўздзейнічаць на людзей і тое, што адбываецца навокал. Іх прасілі аб дапамозе і баяліся раззлаваць. Гэта – адна з асноў фарміравання абрадавага комплексу беларусаў.

Але апошні ўтрымліваў не толькі культ шанавання продкаў. Яшчэ адзін з найважнейшых пунктаў у ім прысвечаны абрадам, звязаным з захаваннем і працягам свайго роду. І асноўная падзея для чалавека ў гэтым плане, без сумневу, – вяселле і радзіны.

Д ля вяселля ў народным календары існуюць перыяды як найбольш спрыяльныя, так і перыяды, калі спраўляць іх катэгарычна забараняецца. Пачнем з часу найбольш спрыяльнага, вызначанага летняй актыўнасцю працы і сістэмай працяглых пастоў. Гэта найперш Вялікая вясельніца, якая працягвалася ад Пакроваў (14.10), а месцамі нават ад Багача (21.09) і да Піліпаўскага посту (27.11). Пасля гэтага пачынаўся забаронны час – Піліпаўскі пост, што доўжыўся да Раства Хрыстова (6.01 уключна). Пасля калядных святкаванняў, а дакладней, пасля Вадохрышча, пачыналіся т. зв. Мясоедныя вяселлі, якія цягнуліся да Масленіцы, што распачынала самы строгі Вялікі пост (ягоны пачатак не мае пэўнай

даты).

Менавіта мясоедны перыяд лічыўся самым удалым. Гэта не цяжка растлумачыць: падчас цяжарнасці маці атрымлівала самае энэргаёмстае бялковае сілкаванне, а дзіце нараджалася ў час, калі прырода шчодро адорвала чалавека неабмежаваным багаццем вітамінаў.

Але існаваў і яшчэ адзін перыяд, найменш спрыяльны, – Траецкія вяселлі. Яны пачыналіся

Беларускае вяселле пачатку ХХ ст.

ад Троицы і абрываўліся Пятроўскім пастом, які доўжыўся да 12.07. Пасля маецца яшчэ адін, самы малапрацяжны, Спасаўскі пост (14-28.08).

Такім чынам, мы каротка распавялі пра пабудову Беларускага народнага календара. Але нашы пазнанні аб Беларускай абрадавай культуры на гэтым не заканчваюцца. Беларускае традыцыйнае спадчына яшчэ хавае ў сабе шмат таямніц, якія мы абавязкова яшчэ зможам пазнаць.

В.К.(Наш Свод)

НАМАТАЙ САБЕ НА ВУС

СВАЯКОЎ НЕ ВЫБІРАЮЦЬ. ХВАРОБУ ТАКСАМА. КАЛІ Ё ДНІ ДАЛЁКАГА ЮНАЦТВА НАШЫХ БАЦЬКОЎ ПРЫГОЖАЯ ПАЛОВА ЧАЛАВЕЦТВА, УСТУПАЮЧЫ Ё ІНТЫМНЫЯ ЗНОСІНЫ З ПАЛОВАЙ МОЦНАЙ, НЕПАКОІЛАСЯ Ё АСНОЎНЫМ ПРА ТОЕ, ЯК БЫ НЕ ЗАЦЯЖАРЫЦЬ, ТО ПЕРАД НАМІ СТАІЦЬ ПЫТАННЕ: “ЯК НЕ ЗАХВАРЭЦЬ НА СНИД?”.

На 1 лістапада 2002 г. у рэспубліцы зарэгістравана 4667 выпадкаў ВІЧ.

У РБ 85% ВІЧ-інфіцыраваных ва ўзросце ад 15 да 29 гадоў.

У свеце кожную хвіліну заражаецца ВІЧ 50 чалавек.

Паводле рэспубліканскай статыстыкі на 1 лістапада 1998 г. колькасць ВІЧ-інфіцыраваных склала 2257 чалавек, на 1 лістапада 2001 г. іх налічвалася 3828, а на 1 лістапада 2002 г. – 4667.

Калі аналізаваць статыстыку па вобласцях, то на першае месца па колькасці інфіцыраваных выходзіць Гомельская вобл. (2950 чал.), за ёй асобна ідзе г. Менск (654 чал.), далей – Менская вобл. (321 чал.). На чацвёртым месцы знаходзіцца, як ні прыкра, Берасцейская вобл. (226 чал.).

У нашай вобласці “лідзіруе” г.Пінск (112 чал.), затым ідзе г. Баранавічы (33 чал.), далей – Берасце (31 чал.).

Многія навукоўцы спрабуюць вынайсці лек, які ўраз вырашыць праблему ўсяго чалавецтва. Што ж, будзем спадзявацца на лепшае. Але кожны чалавек, незалежна ад палавой прыналежнасці, нацыянальнасці, веравызнання павінен разумець, што ў барацьбе са СНІДам можна дабіцца многага. У выніку прафілактычнай працы можна выратаваць шмат жыццяў.

Цяжка і немагчыма выратаваць усё чалавецтва,

але пачаць заўсёды можна – з сябе, са сваіх блізкіх і каханых людзей.

Алена КІРЫЧУК

Фота: IREX/ProMedia

АБ'ЯВЫ

Рэдакцыя бюлетэня “Дзедзіч” шукае распаўсюджвальнікаў выдання ў навучальных установах Берасця і вобласці.
Тэл. (0162) 22-90-97.

Рэдакцыя бюлетэня «Дзедзіч» запрашае да супрацоўніцтва карэспандэнтаў з Берасця і гарадоў вобласці.
Калі вы жадаеце выказаць свае думкі на нашых старонках, тэлефануйце: (0162) 22-90-97.

ул. Мушкінская, 16/1
тел.: 222-111
8-0296-25-19-80

Tango

МЕБЕЛЬ

КАНЦТОВАРЫ

для школьніка, студента і бізнесмена

АБ'ЯВЫ

ЛЕТНІ ІНСТЫТУТ ВА УНІВЕРСІТЭЦЕ ПЕНСІЛЬВАНІІ

У ЧЭРВЕНІ-ЖНІЎНІ 2003 Г. THE SOLOMON ASCH CENTER FOR STUDY OF ETHNOPOLITICAL CONFLICT (ПЕНСІЛЬВАНІЯ, ЗША) ЛАДЗІЦЬ ДЗЕСЯЦЬДНЁВЫ ЛЕТНІ ІНСТЫТУТ.

Мэта яго правядзення - абмен досведам паміж навукоўцамі і практыкамі сацыяльных навук, разгляд пытанняў паходжання і наступстваў этнапалітычных канфліктаў і інш.

Для ўдзелу ў праграме неабходна мець ступень доктара, кандыдата навук альбо магістра па спецыяльнасці, блізкай да тэматыкі канферэнцыі; мець значны досвед працы.

Арганізатары кампенсуюць выдаткі на праезд і прыкыванне, забяспечваюць стыпендыяй.

Тэрмін падачы заяваў - да 1 лютага 2003 г.

Дадатковая інфармацыя: <http://www.psych.upenn.edu/sacsec> Roy J. Eidelson, Ph.D., The Solomon Asch Center for Study of Ethnopolitical Conflict, e-mail: royeidel@psych.upenn.edu.

Dzedzich week-news

ФІНАНСАВАЯ ПАДТРЫМКА АРГАНІЗАЦЫЙ І АСОБ АД THE ECHOING GREEN

Фінансавая падтрымка арганізацый і асоб ад The Echoing Green Fellowship Program выдзяляе стыпендыі і рэсурсы асобам ад 18 год і арганізацыям для рэалізацыі праектаў, звязаных з грамадскай адукацыяй, аховай навакольнага асяроддзя, мастацтвам, аховай здароўя, паслугамі для моладзі, грамадскім і эканамічным развіццём і абаронай грамадзянскіх правоў.

Стыпендыятам можа быць выдзеленая фінансавая падтрымка ў памеры да \$60000 на два гады на тэхнічную дапамогу ў рэалізацыі праекта.

Заявы неабходна падаць да 6 лютага 2003 г.

Дадатковая інфармацыя: <http://www.echoinggreen.org/index.htm?id=12>.

Dzedzich week-news

МІЖНАРОДНАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ МАДЭЛЯВАННЯ ПАЛІТЫКІ Ў СТАМБУЛЕ

У Стамбуле (Турцыя) 2- 3 чэрвеня 2003 года пройдзе Міжнародная канферэнцыя мадэлявання палітыкі. Мэта канферэнцыі - спрыяць абмену досведам паміж эканамістамі, якія праводзяць колькасны аналіз палітыкі і прыняцця рашэнняў у грамадскім і прыватным сектары.

Для ўдзелу ў канферэнцыі неабходна да 15 снежня 2002 г. падаць тэзісы свайго выступлення. Дадатковая інфармацыя і кантакты: Prof. Ali H. Bayar Free University of Brussels.

Тэл: +32-2-650 4115.

E-mail: Ali.Bayar@ecomod.net

Internet: <http://www.ecomod.net/conferences/ecomod2003/ecomod2003.htm>.

Dzedzich week-news

Дарую
**АЛЕНУ
КУДРАЎЦАВУ**
сардэчна віншваем з
Днём нараджэння!

Жадаем
здароўя,
аптымізму,
поспехаў!

Б/П, філфак

Цудоўных, вясёлых і прыгожых дзяўчат
**ЮЛІЮ МАРЭЦКУЮ
ІРЫНУ МАРЫЙКА**

сардэчна віншваем з Днём нараджэння!
Шчасця, кахання, усялякіх поспехаў і
добрых сяброў.
Дзякуючы Вам, нашае жыццё становіцца
больш цікавым і поўным!

Вашыя сябры,
юрыдычны факультэт

АБ'ЕКТЫЎНА
ПРА РЭАЛЬНАЕ

RR

РАДЫ" РАЦЫЯ

НА КАРОТКІХ ХВАЛЯХ

6035 кГц (49 м) 08:00-10:00

6180 кГц (49 м) 13:00-15:00

6050 кГц (49 м) 21:00-23:00

НА СЯРЭДНІХ ХВАЛЯХ

612 кГц (490 м) 07:00-11:00

WWW.RACYJA.PL

Берасцейскае абласное аддзяленне
Грамадскага аб'яднання
ПРАВААБОРОНЧЫ ЦЭНТР
«ВЯСНА»

прапануе грамадзянам
бясплатную прававую дапамогу.
(адміністрацыйнае і грамадзянскае права,
парушэнні правоў чалавека)

Звяртайцеся на адрас: г. Берасце,
бульвар Шаўчэнка, д. 7, кв. 24.
Тэл./факс: (0162) 20-13-95.

БЕЛАРУСКАЯ ПАЛІЧКА ЗАПРАШАЕ

Сябры! Запрашаем Вас наведаць буйнейшую беларускую электронную бібліятэку! Адрас "беларускай палічкі": www.knihi.com.

Тут Вы знойдзеце творы беларускіх пісьменнікаў, паэзію, казкі, пераклады вядомых сусветных літаратараў, рэлігійную і філасофскую літаратуру, гістарычныя даследаванні і шмат іншага. Наведвайце нашу віртуальную бібліятэку часцей – мы абнаўляемся штодзённа.

Усе пажаданні і прапановы чытачоў улічваюцца!

ШАНОЎНЫ ЧЫТАЧ!

Каб зрабіць наш бюлетэнь больш цікавым і прывабным для цябе і тваіх сяброў, мы звяртаемся да цябе з просьбай адказаць на гэтае пытанне і даслаць адказ на адрас: 224000, г. Берасце, вул. Жураўліная, д. 20, кв.2.

Будзем вельмі ўдзячныя за тваю дапамогу ў стварэнні цікавай сучаснай газеты, а для лянівых паведамляем, што сярод тых, хто дашле нам свае заўвагі, мы разыграем 3 аўдыёкасеты з музыкой беларускіх гуртоў.

Чаго не хапае на старонках "Дзедзіча", якую інфармацыю ты хацеў бы атрымаваць праз яго:

_____

_____

_____

_____

_____

УВАГА!

Працягваецца бясплатная падпіска на Інфармацыйна-аналітычны бюлетэнь "Дзедзіч".

Калі ты жадаеш атрымаваць яго больш стала і аператыўна, запоўні гэты купон і дашлі яго на адрас:

224000, г.Берасце, вул. Жураўліная, д. 20, кв. 2.

Чаму ты вырашыў падпісацца:

_____

_____

Прозвішча: _____

Імя: _____

Імя па бацьку: _____

Паштовы адрас: _____

А ВОКРУГ – ТИШЬ ДА ГЛАДЬ

В СЕРЕДИНЕ АВГУСТА НА ГАЗЕТНЫХ ЛИСТАХ НЕСКОЛЬКИХ ГОРОДСКИХ ГАЗЕТ ПРОМЕЛЬКНУЛА НЕБОЛЬШАЯ ЗАМЕТКА ПРО АВАРИЮ НА НЕФТЕПРОВОДЕ «ДРУЖБА» В РАЙОНЕ Д. ВЫСОКОЕ (КАМЕНЕЦКИЙ РАЙОН). АВАРИЯ НЕ ОЧЕНЬ ЗНАЧИТЕЛЬНАЯ, НО ВСЁ ЖЕ: ПОЛСОТНИ ТОНН СЫРОЙ НЕФТИ РАЗЛИЛОСЬ ПО МНОГОСТРАДАЛЬНОЙ ЗЕМЛЕ БЕЛАРУСИ, ЗАГРЯЗНЁН МЕЛИОРАТИВНЫЙ КАНАЛ, ИСПОРЧЕНО ПОЛГЕКТАРА СЕЛЬХОЗУГОДИЙ.

Надо отдать должное диспетчеру, быстро переключившему задвижки, и везению – по каналу нефть могла распространиться на значительное расстояние, но шлюз, по случаю жары, был закрыт. А быстро соорудить плотину из подручного материала на другом конце канала – слава Богу, умеем быстро. Это факты, а выводы?

Причина аварии – потеря прочности металла трубы. Логично, ведь нефтепровод качает нефть почти тридцать лет. За эти годы ни профилактики, ни капремонта – качает, так зачем мучаться, а прорвёт, так там и заменим, ни к чему затраты на сомнительные замены и ремонты.

Однако возникают вопросы. Нефтепровод приносит прибыль за перекачку нефти, позволяет иметь, хоть небольшой, но козырь, в отношениях с соседями, и вдруг такое бесхозяйственное отношение к нему, – ведь, по сути, «Дружба» находится если не в аварийном, то в предаварийном состоянии. Это что же, пока гром не грянет – не перекрестимся? В той же Польше не было слышно про аварии на «Дружбе», да и в России он неплохо тянет.

Фото: IREX/ProMedia

Оставим вопросы аварийности на совести технических служб. Меня больше волнует другое. До какой поры мы будем наплевательски относиться к окружающей нас природе. Мы губим растительный и животный мир Беларуси. Те пути, которые делаются для сохранения при-

роды, сводятся на нет подобными авариями, стремлением получить деньги, экономя на нас же.

Закатить бы крупный штраф за подобную аварию руководству нефтепровода – глядишь, и профилактику бы провели. И более (это конечно мечты) ни капли нефти не испортило бы прекрасную землю нашей родины. В любой стране на Западе после подобной аварии экологи подняли бы страшный вой, а у нас – тишина и покой.

Вот ещё один вопрос. Почему о подобных происшествиях у нас – полное молчание? Две небольшие заметки в СМИ и всё. В той же России аварии освещаются в новостях, а в «демократической Белоруссии» чем меньше информации, тем лучше. Где же право человека на полное и своевременное получение информации? У нас что, нельзя нервировать население?

Мы живём в мире фальши и равнодушия. Каждый из нас в равной мере виноват в том, что творится в Беларуси. Из-за нашего равнодушия идёт уничтожение окружающей нас бесценной природы родины. И расплачиваться за это будем если не мы, то наше потомство. «После нас, хоть трава не расти», – если у вас такой девиз, то вы уже не люди и даже не звери...

ДИКИЙ

ДАРЭЧЫ

Міністэрства Абароны аб'явіла пра стварэнне вайскавай піраміды:

Кожны, хто прывядзе з сабой у ваенкамат яшчэ трох - вызваляецца ад службы ў войску.

Сядзіць у тралейбусе маладая будучая маці з вялікім жыватом. Спадніцы зусім не відаць, толькі голыя ногі. Праходзіць міма стары чалавек, усміхаецца ёй:

- Сын будзе ў Вас...

Яна ўся ззяе і запывае:

- А скуль вы ведаеце?

- Бараду відаць...

Судзяць мужыка за гвалт над глуханямай.

Судзяць мужыку:

- Як жа ты мог? Ды ў цябе, нават, васьць столькі сумлення няма (паказвае фалангу пальца)!

Глуханяма, ускоскаючы з месца:

- Ыыыы-ыыыыыы (паказваючы да локця).

- Якая розніца для паляўнічага паміж сабакам і лісцай?

- Прыкладна дзве шклянкі гарэлкі.

(Прыжасць жанчыны) х (яе розум) х (яе даступнасць) = велічыня пастаянная.

Запомніце! Абраны вамі прэзідэнт абмену і звароту не падлягае!

Распавядае гулец у пейнтбол:

- ...тут у мяне скончыліся патроны, я дастаю кісточку - і ў рукапашню!

Стабільнасць - прыкмета адсутнасці ідэй.

На свеце існуе ўсяго тры катэгорыі людзей: адныя ўмеюць лічыць, а другія - не.

Аб'ява. Адам кацяня ў добрыя, ласкавыя, пяшчотныя, цёплыя рукі, ці ўтаплю. Тэл.: 77-77-77. Спытаць Дзіму.

- Ведаеш, што трэба зрабіць, каб я не прыдушыў гэтага мярзотнага сабаку?

- Што?

- Яго трэба ўтапіць!

- Што рабіць, калі ваша жонка прыйшла з кухні і пачала ляцаць на вас?

- Укараціць ланцуг.

Ці ведаеце вы, што...

згодна дадзеных судовай статыстыкі, яшчэ ніводная жонка не застрэліла мужа ў той момант, калі ён мыў посуд.

Ідзе беларус, насустрач яму расеец, ды пытаецца ў беларуса:

- Што ты ідзеш, чаго шукаеш?

- Вось Зямля шчаслівай шукаю...

- А! Глупства! Добра там, дзе нас няма.

- Ну вось я і шукаю, дзе вас няма!

У тэатры:

- Цішэй, уверцюра!

- Ад Уверцюры чую!

«Дзядуля Мароз, выхадзі!» – крычалі, прытанцоўваючы, дзеці каля прыбыральні.

Маленькі хлопчык прыходзіць да мамы і кажа:

- Мамаля, раскажыце табе вясёлую гісторыю?

Мая няня цяжарная!

- Сыноч, а што ж у гэтым вясёлага?

- Не ведаю, але я чуў, як яна паведаміла пра гэта бацьку, і ён сказаў: «Мма, вясёленькая гісторыя...».

Dzedzich week-news

№6 ДЗЕЛІТЧ
ІНФАРМАЦЫЙНА-АНАЛІТЫЧНЫ БЮЛЕТЭНЬ

лістапад 2002

ПРЫ ВЫКАРЫСТАННІ МАТЭРЫЯЛАЎ БЮЛЕТЭНА СПАСЫЛКІ НА КРЫНІЦУ АБАВЯЗКОВЫЯ

Рэдакцыя можа не падзяляць меркаванні аўтараў і друкаваць артыкулы для далейшай палемікі

Заснавальнік: Ініцыятыўная група моладзі
Распаўсюджваецца бясплатна на правах унутранага карыстання
Падпісана ў друк: 14.12.2002 у 18⁰⁰
Наклад: 299 асобнікаў.

Галоўны рэдактар: Дзмітрый Шыманскі.
Рэдакцыйная калегія: А. Дзямідзюк, Д. Дзянісаў, Д. Шастак, М. Есіна, А.Верамчук, У. Чаберкус
Адказны сакратар: М. Сялягін. Вёрстка: А. Ляўчук

Кантактны тэлефон: (0162) 22-90-97
E-mail: dzedzich@mail.ru